

Röportaj

Deniz Onur Erman

SANAT VE TOPLUM

özgünlük sanatçının en büyük cesaretidir

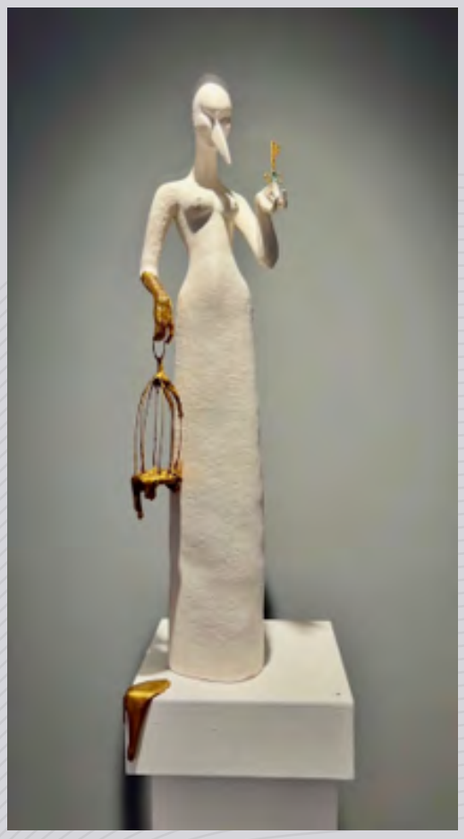
QART space

www.qartspace.com | @qartspace

DENİZ ONUR ERMAN'IN SANAT YOLCULUĞU

Sanat bir sonuç değil, yaşam boyu devam eden bir süreç, arayış ve dönüşüm yolculuğudur.

Çocukların oyun ve oyuncak tercihleri gelecekteki seçimleri konusunda büyük ipuçları taşır. Benim de sanat yolculuğum böyle başladı. Boyalarla, kağıtlarla, oyun hamurlarıyla, atık malzemelerle saatlerce kendi oyuncaklarını üreten, hayal dünyasının içinde yaşamaktan büyük keyif alan bir çocuktum. Geriye dönüp baktığımda, bugün yaptığım şeyin özünün de hâlâ o zamanlardaki arayışlarımdan beslendiğini görüyorum; hala malzemelerle oynuyorum, hala kendi hikayelerimi üretiyorum ve onlarla bir dünya kuruyorum. Sanat eğitimim önce Resim bölümüne girmemle başladı. 2 sene resim okuduktan sonra bölüm değiştirdim. Çamurla tanışmam 1997 yılında Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik Bölümü'ne girmemle gerçekleşti. Eğitimime destek veren, hayallerimin peşinden gitmem konusunda yüreklendiren bir ailemin olması da büyük bir şanstı. Kısa sürede seramiğin benim için yalnızca bir malzeme değil, düşüncelerimi ve duygularımı ifade edebildiğim bir dil olduğunu fark ettim. Lisans ve yüksek lisans eğitimim boyunca figüratif anlatım özellikle ilgimi çekti. İnsan hikâyelerini yine insan bedeni üzerinden anlatabilmenin gücüne inandım ve bu anlayış zamanla sanatsal pratiğimin de temelini oluşturdu. Halen Hacettepe Üniversitesi'nde mezun olduğum bölümümde Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik ve Cam Bölümü'nde Profesör olarak akademik hayatımı sürdürüyorum. Özellikle Güzel Sanatlar Fakültesi eğitimi, yalnızca bir mesleğin temel ve teknik bilgilerini öğreten bir kurum değildir.Sanatın o çarpıcı evrenine aralanan bir kapıdır ve sanat eğitimi kişinin hayata başka gözlerle bakabilmesini sağlar. Sergiler, bienaller, yurtdışı gezileri, fuarlar, sempozyumlar, atölyeler, konserler, dostluklar, beraber atolye üretimi yapabilmek, sanat tartışmaları, kütüphaneler ve birlikte üretme kültürü benim öğrencilik yıllarımın çok önemli parçalarıydı. Bugün hâlâ üretimlerimi besleyen çoğu düşüncenin, alışkanlığın ve merakın kökeninde o yıllar vardır. Bu nedenle üniversite eğitiminin bana kattığı en değerli şeyin yalnızca teknik bilgi değil, bir yaşam ve düşünme biçimi olduğunu düşünüyorum. Sanat yolculuğumdaki önemli kırılma noktalarından biri, 2003-2005 yılları arasında İngiltere'de University of Wales Institute Cardiff- Arts and Design Faculty, Ceramics Department'da aldığım eğitim oldu. Bu süreçte porselen ve yüksek pişirim teknolojileri üzerine çalıştım. Aynı zamanda ilk kez kendi sanatçı kimliğimi daha yakından tanıma fırsatı buldum. Evimden, ailemden ve alışık olduğum coğrafyadan uzakta yaşamak; özgürlük, aidiyet, yalnızlık ve dönüşüm gibi kavramlar üzerine daha derin düşünmemi sağladı. Üretimlerimdeki 'kuş başlı kadın figürlerinin' çıkış noktası da bu döneme dayanır. 'Göçmen kuş-insan figürü' fikrinden yola çıkan bu karakterler özgürlük ve aidiyet kavramını sorgulayan sembolik karakterlerdi. Zamanla 'yırtıcı kuş-kadın' birlikteliğinde olan hibrit karakterlere evrildiler ve çeşitlendiler. Bu süreçte göçmen kuşlar, savaşçı kuşlara; kişisel hikâyeler ise daha evrensel anlatılara dönüştü. Başlangıçta daha çok bireysel özgürlük üzerine yoğunlaşan çalışmalarım, zamanla birey-toplum meselelerine, kişisel deneyimlere, direnç, mücadele, güç ve kırılganlık gibi kavramları da içine alan daha geniş bir düşünsel alana evrildi. Sanat yolculuğum hâlâ merakla devam eden uzun bir öğrenme süreci..

Sanatçı denemekten, hata yapmaktan ve risk almaktan korkmamalıdır. Bazen başarısızlıklar, başarılı işlerden çok daha fazla şey öğretir.

Sizce bir sanatçıyı sanatçı yapan en önemli özellikler nelerdir?

Sanatçıyı sanatçı yapan şey özgünlük, kendi olabilmek, merak duygusunu, araştırma isteğini ve öğrenme heyecanını hayat boyu canlı tutabilmek, yaptığı her şeyi farkındalıkla ve bilinçle yapma cesaretidir. Teknik yetkinlik öğrenilebilir, geliştirilebilir bir şeydir. Asıl önemli olan; dünyayı anlamaya çalışırken kendi sesini kaybetmemek, başkalarının izinden gitmek yerine kendi yolunu açabilmek, öğrenmeye devam ederken özünü koruyabilmek, bunu tutkuyla, aşkla yapabilmek ve hayatı sanatına dönüştürebilmektir. Sanatçı her şeyden önce iyi bir gözlemci olmalıdır. Çevresine, insanlara, doğaya, yaşadığı döneme ve kendisine karşı duyarlı olmalıdır. Sürekli sorular sormalı, araştırmalı, öğrenmeli ve keşfetmeye açık kalmalıdır. Bana göre bu noktada amatör ruhu ve çocuksu merakı kaybetmemek çok önemlidir. Çünkü insan "ben oldum", "artık tamamım", "öğreneceğim her şeyi öğrendim" dediği anda gelişimi de durmaya başlar. Oysa sanat, insanın ömür boyu öğrenci kalabildiği bir alan. Günümüzde bilgiye, görsele ve üretime ulaşmak çok kolay. Bu durum bazen sanatçıları gelip geçici akımların, modaların ya da popüler eğilimlerin peşinden sürükleyebiliyor. Oysa sanatçının kendi sesini bulabilmesi, kendi hikâyesine, deneyimlerine ve bakış açısına sahip çıkabilmesi gerekir. Bence gerçek özgünlük de tam burada başlar. Her şeyi merak edip araştırırken, dünyadan beslenirken, aynı zamanda kendi özünü koruyabilmek ve kendi sanat dilini bu özgünlük üzerine inşa edebilmek çok kıymetlidir. Sanatçı denemekten, hata yapmaktan ve risk almaktan korkmamalıdır. Bazen başarısızlıklar, başarılı işlerden çok daha fazla şey öğretir. Sonuca odaklanırken aslında süreçte ve yolda olarak neler kazandığımızı bilmek önemlidir. Önemli olan üretmeye devam etmek ve merakı kaybetmemektir. Sanatın içinde tutku olmazsa olmaz. Özellikle de seramik söz konusu ise kil ile insan duygusunun ve dokunuşunun bir araya gelmesi söz konusu ve bu ite, kaka, zorla yapılabilecek bir şey değil. Benim için bu keyif; hâlâ büyük ölçüde çocukluğumdaki oyun oynama duygusunu içinde taşıyor. Belki de bu yüzden yıllardır aynı heyecanla üretmeye devam edebiliyorum.

Sanatın toplumla bağ kurma gücünü nasıl değerlendiriyorsunuz?

Tarih boyunca büyük sanatçılar yalnızca eser üretmediler; yaşadıkları çağın düşünsel, kültürel ve toplumsal meselelerine müdahil oldular. Çünkü sanatın dönüştürme gücü vardır. Bazen bir makalenin, bir konuşmanın ya da bir siyasi söylemin yapamadığını tek bir sanat eseri yapabilir. Bir görüntü, bir roman, tek bir sekans, bir heykel ya da bir film insanların dünyaya bakışını değiştirebilir. Bu nedenle sanatçının sorumluluğu büyük. Sanatçı yalnızca nesneler üreten kişi değildir; yaşadığı döneme tanıklık eden, soru soran, düşündüren, gerektiğinde itiraz eden ve gerektiğinde yumruğunu masaya vurabilen kişidir. Sanat her zaman uzlaşmak zorunda değildir. Bazen karşı çıkmalı, bazen rahatsız etmeli, bazen de henüz söylenmemiş olanı görünür kılmalıdır. Ben sanatın asıl gücünün tam da burada ortaya çıktığına inanıyorum. Çünkü sanat yalnızca dünyayı yansıtmaz; ona müdahale eder. Kimi zaman dönüştürür, kimi zaman yön verir, kimi zaman da insanı kendisiyle yüzleşmeye zorlar. Eserlerimde sıklıkla özgürlük, aidiyet, direnç, kadın olmak, varoluş, kendi olabilmek gibi kavramlar üzerine yoğunlaşıyorum. Kuş başlı kadın figürlerim ilk ortaya çıktıklarında kişisel bir göç ve özgürleşme hikâyesinin taşıyıcılarıydılar. Zaman içerisinde bu figürler değişti, dönüştü ve güçlendi. Göçmen kuşlar zamanla savaşçı kuşlara dönüştü. Kafesler ortaya çıktı, parçalandı. Figürler büyüdü, silahlandı, güçlü karakterlere dönüştü. Bu dönüşüm yalnızca biçimsel değil, düşünsel bir dönüşümdü.